

2. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.

3. Про захист персональних даних : закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 49. Ст. 1604.

4. Кохановська О. В. До питання про захист персональних даних в Україні. *Вісник Верховного Суду України*. 2011. № 6. С. 28–33.

5. Серебряник, О. О. Інформація про особу як об'єкт цивільних прав : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2016. 209 с.

6. Про авторське право і суміжні права : закон України : в ред. закону № 2627-III від 11.07.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 43. Ст. 214.

7. Про правовий захист баз даних : директива 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11.03.1996 № 96/9/ЄС // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_241 (дата звернення: 27.03.2018).

Одержано 01.04.2018

УДК 347.77:007(477)

Анастасія Олегівна Борисова,

*аспірант кафедри цивільного та господарського права і процесу
Міжнародного гуманітарного університету*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ УКРАЇНИ

Інформаційні комунікації стали одним з провідних чинників прогресу цивілізації, а їх повсякденне використання сформувало нову сферу суспільних відносин. Інформаційні комунікації впливають на самі різні сторони соціального і економічного розвитку, державного управління, повсякденного життя людей. Вони, поряд з телекомунікаційними технологіями, складають основу процесів інформатизації, руху до інформаційного суспільства.

В сучасній державі розвиток й ефективне використання інформаційних комунікацій є одним з пріоритетних напрямків державної політики. З виникненням нових суспільних відносин, пов'язаних з використанням інформаційних комунікацій, особливого значення набуває правове регулювання, що забезпечує стабіль і динамічний розвиток цієї сфери. Значна кількість правових актів та активний нормотворчий процес, зростаючий суспільний інтерес до даної проблематики обумовлюють необхідність системного аналізу чинного законодавства з метою виявлення прогалин і суперечностей, а також визначення пріоритетів у державному регулюванні.

Актуальність проблеми розвитку законодавства в сфері інформаційних комунікацій визначається також суттєвим впливом відповідних правових норм на ефективність правового регулювання у всіх сферах життя суспільства. Будь-яка діяльність людини, як правило, супроводжується обробкою, передачею та використанням інформації. У той же час будь-який нормативний акт, який регулює правовідносини в будь-якої сфері суспільного життя, обов'язково зачіпає інформаційні зв'язки учасників цих відносин. Витрати держави і бізнесу на інформаційне забезпечення своєї діяльності, на створення і експлуатацію дорогих інформаційних систем, підвищуються з кожним роком. При цьому виникають

правові відносини, пов'язані з необхідністю більш точно визначити специфіку створюваних об'єктів комплексного характеру (інформаційні бази; реєстри, кадастри, реєстри і класифікатори; Інтернет-ресурси і мережеві інтерактивних послуг) і організувати їх належний облік.

У цивільному обороті в даний час знаходяться великі обсяги різноманітних інформаційних продуктів, їх виробники та користувачі зацікавлені в законодавчому захисті своїх прав на ці продукти. Теоретичні та методологічні основи державного регулювання в сфері інформаційних комунікацій доцільно зосередити в єдиному документі концептуального характеру, який визначає вектор розвитку законодавства і державної політики в цій галузі.

Фундаментом для розвитку законодавства в сфері інформаційних комунікацій є Конституція України [1], яка, в тому числі встановлює основні права і обов'язки учасників правовідносин у сфері інформаційних комунікацій. Так, закріплюються конституційні права та таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо (ст. 31), на недоторканність особистого та сімейного життя; обов'язок органів влади забезпечити кожному можливість ознайомлення з документами і матеріалами, що безпосередньо зачіпають його права і свободи (ст. 32); гарантії свободи творчості і охорони інтелектуальної власності (ст. 41). Правові механізми і процедури, що забезпечують реалізацію конституційних норм у сфері інформаційних відносин, повинні бути деталізовані в нормах законодавства, включаючи нормативні правові акти органів державної влади. Діючі закони «Про інформацію» [3], «Про засоби масової інформації» [4] та деякі інші створювалися понад 20 років тому. За цей час виникла необхідність їх суттєвого коригування, погодження правових норм, що в них містяться з положенням цивільного законодавства України, обліку появи нових інформаційних комунікацій, а також необхідності боротьби зі злочинними явищами при використанні таких технологій.

Вимагає змістовного розкриття і положення Цивільного кодексу України [2] про інформацію як окремого об'єкту цивільних прав, а також правового регулювання інформаційних прав (таких, як право на доступ до інформації та на обмеження такого доступу, на вільне поширення інформації, на захист від недостовірної інформації і т. ін.) як окремої галузі регулятивного впливу.

Необхідно систематизувати і уніфікувати термінологію, вживану в діючих і розроблюваних нормативних правових актах (особливої уваги потребують поняття «інформаційні комунікації», «інформаційні технології», «інформаційна система», «інформаційне суспільство», «інформаційна послуга», «електронний документообіг», «електронна торгівля»). Слід зазначити, що в законодавстві зарубіжних країн поняття, аналогічні «інформатизації», «інформаційного ресурсу», «інформаційним процесам» і тому подібні, не використовуються.

Доцільно було б уточнити межі взаємодії правових інститутів «інформації» та «права власності», а також охорони результатів творчої діяльності («інтелектуальної власності»). Новими для правового регулювання стали питання, пов'язані з розвитком і повсякденним використанням мережі «Інтернет», частина з яких потребує вирішення з урахуванням сформованої системи громадського саморегулювання на національному та міжнародному рівнях. Так, підлягають уточненню правові питання використання інформаційно-комунікаційних технологій для дистанційного надання соціальнозначущих послуг (включаючи освітні, медичні, юридичні, консультаційні та інші).

Таким чином, існуючі норми правового регулювання відносин в сфері інформаційних комунікацій в Україні, з точки зору їх найбільшої універсальності та термінологічного. Саме ці аспекти висвітлюють загальну тенденцію щодо розуміння і застосування в тому числі міжнародних приватних норм.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 19.03.2018).
2. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 06.02.2018 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 19.03.2018).
3. Про інформацію : закон України 02.10.1992 № 2657-XII : станом на 01.01.2017 // БД «Законодавство України» / ВР України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 19.03.2018).
4. Про друковані засоби масової інформації : закон України від 16.11.1992 № 2782-XII : станом на 15.07.2017 // БД «Законодавство України» / ВР України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12> (дата звернення: 19.03.2018).
5. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13.01.2011 № 2939-VI : станом на 01.05.2015 // БД «Законодавство України» / ВР України URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 19.03.2018).

Одержано 15.04.2018

УДК 347.1

Маріанна Петрівна Бринчак,

*аспірант кафедри цивільного права та процесу факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ*

СУТНІСТЬ ПРАВА СВОБОДИ СВІТОГЛЯДУ ТА ВІРОСПОВІДАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

На сьогодні у цивілістиці правова природа особистих немайнових прав фактично не підлягає оспоруванню. Важливим при характеристиці особистих немайнових прав є не тільки визначення їх правової природи, але й питання галузевої належності. Особливо це питання загострюється останнім часом, коли в Україні відбувається черговий перерозподіл «сфер впливу» між галузями права [6, с. 103]. Так з огляду на це в літературі зустрічається точка зору, відповідно до якої стверджується, що особисті немайнові права носять виключно конституційно – правову природу.

На даний час право на свободу світогляду та віросповідання має своє закріплення лише в ст. 35 Конституції України [1], де зазначено, що кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. А також у міжнародних нормативно-правових актах, зокрема у ст. 18 Загальної декларації прав людини [2], ст. 18 Міжнародного пакту про громадські та політичні права [3], та у ст. 9 Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року [4].